

تأثیر مولفه های مدیریت مشارکتی بر عملکرد معلمان ابتدایی ناحیه یک زاهدان

محبوبه میرکمالی¹، ابراهیم حدادی²

1. دانشجوی کارشناسی ارشد مدیریت دولتی، گرایش مالی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد واحد زاهدان، زاهدان، ایران

2. استادیار، گروه مدیریت، دانشگاه آزاد اسلامی واحد زاهدان، زاهدان، ایران

چکیده

هدف پژوهش حاضر پاسخگویی به این پرسش بود که آیا مولفه های مدیریت مشارکتی بر عملکرد معلمان ابتدایی ناحیه یک زاهدان تأثیری دارد؟ جامعه آماری این پژوهش شامل 1100 نفر معلمان ابتدایی ناحیه یک شهرستان زاهدان در سال 93-94 بود. که تعداد 285 نفر با استفاده از فرمول کوکران به عنوان نمونه تحقیق انتخاب گردیدند. ابزار جمع آوری داده ها شامل دو پرسشنامه مدیریت مشارکتی و ارزیابی عملکرد کارکنان می باشد. تجزیه و تحلیل داده های پژوهش با نرم افزار SPSS در دو سطح، آمار توصیفی (میانگین، انحراف معیار) و استنباطی (رگرسیون) صورت گرفته است.

کلمات کلیدی مدیریت مشارکتی، عملکرد معلمان

مقدمه

نتایج تحقیقات مرتبط به علم مدیریت مؤید این است که سرمایه های اصلی سازمان را منابع انسانی تشکیل می دهند که استفاده مؤثر و بهینه از این نیروهای بالقوه و انسانی، موفقیت و اثربخشی سازمان را تضمین می کند و لازمه تحقق این هدف، اتخاذ سبک مدیریتی مناسب است (بنیس¹، 1989).

مدیریت مبتنی بر مشارکت، با آغاز دوران مدیریت کلاسیک نو عمومیت یافت. این نگرش به دنبال ایجاد هماهنگی در میان کارکنان در راستای دستیابی به اهداف سازمانی از راه فراهم آوردن زمینه های مشارکت در تصمیم گیری مورد توجه قرار گرفته (آرگریس²، 1998) و اعتقاد بر این است که وقتی کارکنان در فرایند تصمیم گیری نقش داشته باشند، از تصمیمات اتخاذ شده حمایت می کنند و این مسئله به افزایش کارایی منجر خواهد شد و از طرفی دخالت دادن کارکنان در فرایند برنامه ریزی، تعهد و انگیزش آنان را نسبت به اهداف و مقاصد تعیین شده بیشتر می کند و زمینه ارتقای روحیه و رضایتمندی شغلی و کاهش وابستگی به مدیر را فراهم خواهد ساخت که نتایج تحقیقات کلاسیک کوچ و فرنچ³ (1960) و کرت لوین⁴ (1952) این ادعا را تایید می کند (لوین، 1952).

آرگریس (1998) در این زمینه معتقد است که قدرت بخشیدن به کارکنان مفهومی است که به طور مستقیم با مشارکت ارتباط دارد، ولی هنوز در پرده ای از ابهام وجود دارد و آنچه می توان نتیجه گرفت، این است که قبول کنیم مدیران هنوز نتوانسته اند به طور موفقیت آمیز از ایده های مشارکتی استفاده کنند.

روش

پژوهش حاضر از لحاظ هدف کاربردی می باشد و از جهت شیوه اجرا پیمایشی و از نوع تحقیقات توصیفی همبستگی می باشد. جامعه آماری در این پژوهش، 1100 نفر از معلمان ابتدایی ناحیه شهرستان زاهدان در سال 93-94 می باشد. در این پژوهش 285 نفر با استفاده از فرمول کوکران به عنوان نمونه تحقیق انتخاب شدند و ابزار جمع آوری اطلاعات پرسشنامه است؛ که در این پژوهش از پرسشنامه مدیریت مشارکتی و ارزیابی عملکرد کارکنان استفاده شده که به شرح مختصر آنها می پردازیم.

پرسشنامه مدیریت مشارکتی: این پرسشنامه شامل 20 سوال می باشد که دارای 5 مولفه (مشارکت در هدفگذاری، مشارکت در تصمیم گیری، مشارکت در نظارت و کنترل، مشارکت در تغییر و تحول و مشارکت در ارزشیابی) می باشد و این پرسشنامه بر اساس طیف لیکرت پنج درجه ای تنظیم شده است.

1-Bennis

2-Argyris

3-Coch & French

4-Kurt Lewin

پرسشنامه ارزیابی عملکرد کارکنان: این پرسشنامه شامل 41 سوال می باشد که دارای 7 مولفه (نحوه انجام وظایف، انضباط شغلی، پایبندی به ارزش های اخلاقی، نحوه برخورد با ارباب رجوع، روابط بین فردی، رفتار سازمانی و توسعه فردی) می باشد و این پرسشنامه بر اساس طیف لیکرت پنج درجه ای تنظیم شده است.

یافته ها

- مشارکت در هدف گذاری بر عملکرد معلمان تاثیر دارد.

برای بررسی از آزمون رگرسیون ساده استفاده گردید.

جدول 1: آزمون رگرسیون ساده بین مشارکت در هدف گذاری بر عملکرد معلمان

الگو	R	R2	آماره های تغییر		ضرایب غیر استاندارد		ضریب استاندارد	t	Sig.
			R2 change	Sig.F	B	Sd.E			
مشارکت در هدف گذاری	0/90	0/81	0/82	0/000	0/89	0/099	0/90	9/07	0/001
عدد ثابت					0/64	0/42		1/50	0/005

- نتایج جدول فوق در خصوص بررسی تاثیر مشارکت در هدف گذاری بر عملکرد معلمان حاکی از آن است که ضریب همبستگی دو متغیر فوق برابر $rR=0/90$ و ضریب تعیین $R2=0/81$ می باشد که حاکی از آن است که همبستگی بین دو متغیر بسیار قوی است و به ازای یک واحد تغییر و مشارکت معلمان در هدف گذاری $0/81$ متغیر در عملکرد معلمان ایجاد خواهد شد. همچنین آماره F و سطح معناداری آن نیز حاکی از آن است که معادله رگرسیون درست می باشد.

- همچنین نتایج آزمون t و سطح معناداری آن که برابر با $t=9/07$ و $sig=0/001$ می باشد نیز حاکی از آن است که مشارکت در هدف گذاری بر عملکرد معلمان تاثیر داشته است. و فرضیه پژوهش مورد تائید می باشد. مشارکت در تصمیم گیری بر عملکرد معلمان تاثیر دارد.

برای بررسی از آزمون رگرسیون ساده استفاده گردید.

جدول 2: آزمون رگرسیون ساده بین مشارکت در تصمیم گیری بر عملکرد معلمین

الگو	R	R2	آماره‌های تغییر		ضرایب غیراستاندارد		ضریب استاندارد	t	Sig.
			Sig.F	R2 change	B	Sd.E	Beta		
مشارکت در تصمیم گیری	0/89	0/79	0/000	0/78	1/00	0/12	0/89	8/36	0/000
عدد ثابت					-0/1	0/54		-0/18	0/001

نتایج جدول فوق در خصوص بررسی تاثیر مشارکت در تصمیم گیری بر عملکرد معلمین حاکی از آن است که ضریب همبستگی دو متغیر فوق برابر $rR=0/89$ و ضریب تعیین $R2=0/79$ می باشد که حاکی از آن است که همبستگی بین دو متغیر بسیار قوی است و به ازای یک واحد تغییر و مشارکت معلمان در تصمیم گیری $0/79$ متغیر در عملکرد معلمان ایجاد خواهد شد. همچنین آماره F و سطح معناداری آن نیز حاکی از آن است که معادله رگرسیون درست می باشد.

همچنین نتایج آزمون t و سطح معناداری آن که برابر با $t=8/36$ و $sig=0/000$ می باشد نیز حاکی از آن است که مشارکت در تصمیم گیری بر عملکرد معلمان تاثیر داشته است. و فرضیه پژوهش مورد تایید می باشد. مشارکت در نظارت و کنترل بر عملکرد معلمین تاثیر دارد.

برای بررسی از آزمون رگرسیون ساده استفاده گردید.

جدول 3: آزمون رگرسیون ساده بین مشارکت در نظارت و کنترل بر عملکرد معلمین

الگو	R	R2	آماره‌های تغییر		ضرایب غیراستاندارد		ضریب استاندارد	t	Sig.
			Sig.F	R2 change	B	Sd.E	Beta		
مشارکت در نظارت و کنترل	0/83	0/69	0/000	0/67	0/69	0/10	0/83	6/39	0/000
عدد ثابت					1/32	0/47		2/78	0/005

- نتایج جدول فوق در خصوص بررسی تاثیر مشارکت در نظارت و کنترل بر عملکرد معلمین حاکی از آن است که ضریب همبستگی دو متغیر فوق برابر $rR=0/83$ و ضریب تعیین $R2=0/69$ می باشد که حاکی از آن است که همبستگی بین دو متغیر بسیار قوی است و به ازای یک واحد تغییر و مشارکت معلمان در نظارت و کنترل $0/69$ متغیر در عملکرد معلمان ایجاد خواهد شد. همچنین آماره F و سطح معناداری آن نیز حاکی از آن است که معادله رگرسیون درست می باشد.
- همچنین نتایج آزمون t و سطح معناداری آن که برابر با $t=6/39$ و $sig=0/000$ می باشد نیز حاکی در آن است که مشارکت در نظارت و کنترل بر عملکرد معلمان تاثیر داشته است. و فرضیه پژوهش مورد تأیید می باشد. مشارکت در تغییر و نوآوری بر عملکرد معلمین تاثیر دارد.

برای بررسی از آزمون رگرسیون ساده استفاده گردید.

جدول 4: آزمون رگرسیون ساده بین مشارکت در تغییر و نوآوری بر عملکرد معلمین

الگو	R	R2	آماره های تغییر		ضرایب غیراستاندارد		ضریب استاندارد	Sig.	t
			Sig.F	R2 change	B	Sd.E			
مشارکت در تغییر و نوآوری	0/69	0/48	0/001	0/45	0/70	0/17	0/69	0/001	4/13
عدد ثابت					1/33	0/75		0/0005	1/75

- نتایج جدول فوق در خصوص بررسی تاثیر مشارکت در تغییر و نوآوری بر عملکرد معلمین حاکی از آن است که ضریب همبستگی دو متغیر فوق برابر $rR=0/69$ و ضریب تعیین $R2=0/45$ می باشد که حاکی از آن است که همبستگی بین دو متغیر بسیار قوی است و به ازای یک واحد تغییر و مشارکت معلمان در تغییر و نوآوری $0/45$ متغیر در عملکرد معلمان ایجاد خواهد شد. همچنین آماره F و سطح معناداری آن نیز حاکی از آن است که معادله رگرسیون درست می باشد.
 - همچنین نتایج آزمون t و سطح معناداری آن که برابر با $t=4/13$ و $sig=0/001$ می باشد نیز حاکی در آن است که مشارکت در تغییر و نوآوری بر عملکرد معلمان تاثیر داشته است. و فرضیه پژوهش مورد تأیید می باشد.
 - مشارکت در ارزشیابی بر عملکرد معلمین تاثیر دارد.
- برای بررسی از آزمون رگرسیون ساده استفاده گردید.

جدول 5: آزمون رگرسیون ساده بین مشارکت در ارزشیابی بر عملکرد معلمین

الگو	R	R2	آماره‌های تغییر		ضرایب غیراستاندارد		ضریب استاندارد	t	Sig.
			Sig.F	R2 change	B	Sd.E			
مشارکت در ارزشیابی	0/59	0/39	0/005	0/32	0/53	0/17	0/59	3/17	0/005
عدد ثابت					2/03	0/71		2/84	0/001

- نتایج جدول فوق در خصوص بررسی تاثیر مشارکت در ارزشیابی بر عملکرد معلمان حاکی از آن است که ضریب همبستگی دو متغیر فوق برابر $rR=0/59$ و ضریب تعیین $R^2=0/39$ می باشد که حاکی از آن است که همبستگی بین دو متغیر بسیار قوی است و به ازای یک واحد تغییر و مشارکت معلمان در ارزشیابی $0/39$ متغیر در عملکرد معلمان ایجاد خواهد شد. همچنین آماره F و سطح معناداری آن نیز حاکی از آن است که معادله رگرسیون درست می باشد.
- همچنین نتایج آزمون t و سطح معناداری آن که برابر با $t=3/17$ و $sig=0/005$ می باشد نیز حاکی از آن است که مشارکت در ارزشیابی بر عملکرد معلمان تاثیر داشته است. و فرضیه پژوهش مورد تأیید می باشد. فرضیه اصلی پژوهش: مولفه های مدیریت مشارکتی بر عملکرد معلمان تاثیر دارد. برای بررسی فرضیه اصلی پژوهش از آزمون رگرسیون چندگانه استفاده گردید:

الگو	r_R	R2	آماره‌های تغییر	
			R2 change	Sig.F
مولفه های مدیریت مشارکتی	0/93	0/86	0/82	0/000

نتایج جدول فوق در خصوص بررسی تاثیر مشارکت در ارزشیابی بر عملکرد معلمان حاکی از آن است که ضریب همبستگی متغیرها فوق برابر $rR=0/93$ و ضریب تعیین $R^2=0/86$ می باشد که حاکی از آن است که همبستگی بین متغیرها بسیار قوی است و به ازای یک واحد تغییر و مشارکت معلمان در ارزشیابی $0/86$ متغیر در عملکرد معلمان ایجاد خواهد شد. همچنین آماره F و سطح معناداری آن نیز حاکی از آن است که معادله رگرسیون درست می باشد. همچنین نتایج حاکی از آن است که مولفه های مدیریت مشارکتی بر عملکرد معلمان تاثیر داشته است. و فرضیه پژوهش مورد تأیید می باشد.

بحث و نتیجه گیری

نتایج بررسی یافته ها با استفاده از آزمون رگرسیون ساده نشان می دهد که مولفه های مدیریت مشارکتی بر عملکرد معلمان تاثیر داشته و با توجه به اینکه سه مولفه (مشارکت در هدف گذاری، مشارکت در تصمیم گیری و مشارکت در ارزشیابی) بیشترین پیش بینی را در عملکرد معلمان دارند.

نتایج این پژوهش با نتایج تحقیقات درخشان (1391) و سید عامری (1388) مطابقت دارد. در این تحقیقات نشان داد ارتباط بین مشارکت کارکنان و رضایت شغلی صورت گرفته، وجود رابطه مستقیمی بین این دو متغیر محرز گردیده است. در نتیجه فرآیندهای مختلفی در مدیریت منابع انسانی وجود دارد از جمله آنها، ارزیابی عملکرد کارکنان می باشد که به نوبه خود حائز اهمیت و در خور توجه است. برای گذر از مدیریت سنتی و حفظ بقاء سازمان، مدیران در روشهای مدیریتی خود باید تغییرات عمیق و اساسی ایجاد نمایند. تغییر در نگرش به نیروی انسانی می تواند نتیجه خوبی برای مدیران حاصل نماید. تمام مسائل مورد بحث در هر سازمانی به نوعی به نیروی انسانی بر می گردد. نگاه به نیروی انسانی به عنوان سرمایه انسانی از موفقیت های سازمان است. در این صورت سازمان به هر کارمند خود به عنوان یک سرمایه و دارایی توجه می کند که موجب پیشرفت سازمان و سرآمدی آن خواهد شد. لازمه رقابت و کسب سود بیشتر و مستمر، توجه فزاینده مدیران به منابع انسانی که جزء سرمایه های اصلی و ستونهای سازمان می باشد، است.

دخالت و مشارکت مرئوس در هدفگذاری، در بهبود عملکرد او بسیار مؤثر است. مشارکت مرئوس در هدفگذاری، باعث ایجاد تعهد بیشتری در وی برای نیل به اهداف تعیین شده می گردد. چنانچه بازخور، دقیق، بموقع و حاوی اطلاعاتی مفید باشد، دادن بازخور از چگونگی پیشرفت فرد به او، در عملکرد وی مؤثر خواهد بود. مشارکت مرئوس در تصمیم گیری باید واقعی باشد، نه ظاهری و نه کاذب. مرئوس نباید احساس کند که با تظاهر به مشارکت، در واقع او را بازی داده اند.

منابع

- 1- ایلی، خدایار. (1382). دریچه ای به مفاهیم نوین مدیریتی، تهران: انتشارات سارگل.
- 2- بختیاری، ابوالفضل. (1387). ویژگی مدیر و مدرسه کار و اثر بخش، فصلنامه مدیریت در آموزش و پرورش، دوره 8، شماره 32.
- 3- بلوکت، لورن و فورنیه، رابرت. (1378). مدیریت مشارکت جو، ترجمه دکتر محمد علی طوسی، تهران: مرکز آموزشی مدیریت دولتی.
- 4- پاتریشیا، مک لگان و کریستونل. (1377). عصر مشارکت، ترجمه مصطفی اسلامی، تهران.
- 5- جلالی، عادل. (1377). تصمیم گیری کاربردی، نشر نگاه دانش.
- 6- حاجی کریمی، علی. (1378). مبانی سازمان و مدیریت، تهران: انتشارات سمت.
- 7- رهنمود، عباس. (1378). مدیریت منابع انسانی پیشرفته، تهران: انتشارات سمت.
- 8- رایبیز، اس.پ. (1378). تئوری سازمان (ساختار، طراحی و کاربردها)، ترجمه الوانی و دانایی فرد، تهران: انتشارات صفار.

- 9- زهاوی، مونا. (1388). میزان مشارکت کارکنان پرستاری در تصمیم گیریهای راهبردی، مجله پیابورد سلامت، شماره 3.
- 10- سعیدی، کیکاووس. (2012). بررسی نقش مشارکت کارکنان در تصمیم گیری مدیریت با تاکید بر عملکرد اجرای نظام پذیرش و بررسی.
- 11- سید جوادین، سید رضا و امیرکبیری، علی رضا. (1380). سازمان و مدیریت. تهران: انتشارات نگاه دانش.
- 12- شیخی پور، رویا. (1391). نقش مدیریت مشارکتی در عملکرد کارکنان، پایان نامه کارشناسی ارشد مدیریت اجرایی، دانشگاه آزاد اهواز.
- 13- طوسی، محمد علی. (1382). مشارکت در مدیریت و مالکیت، تهران: مرکز آموزش مدیریت دولتی.
- 14- طوسی، محمد علی. (1383). مشارکت و مدیریت جو. تهران: سازمان مدیریت صنعتی.
- 15- فرهنگی، علی اکبر. (1384). ارتباطات انسانی، چاپ هشتم، تهران: موسسه خدمات فرهنگی رسا.
- 16- قلاوندی، حسن. (1384). بررسی نگرش دبیران به جو سازمانی، مجله اندیشه های نوین تربیتی، دوره ی اول، شماره 2.
- 17- کیا، منوچهر. (1383). مقاله تاریخچه مدیریت نوین.
- 18- گنجی نیا، حسین. (1389). جو سازمانی، نقل از سایت توسعه مهندسی بازار گستران آتی.
- 19- ناستی زایی، ناصر. (1393). طراحی الگوی مشارکت برای مدارس زاهدان، رساله دکتری رشته مدیریت آموزشی، دانشکده روان شناسی و علوم تربیتی، دانشگاه تهران.
- 20- همدانی، علی ا.... (1379). جایگاه روابط کار در مدیریت مشارکتی، تهران: مرکز آموزش مدیریت دولتی.
- 21- Argyris, C. Empowerment : (1998). "The emperor's new clothes". Harvard Business Review. 76(3):PP:98-105.
- 22- Bennis, W.G.(1989). Managing the dream : "Leadership in the 21st century" Journal of Organizational Change Management. 1(2):P:7.
- 23-Miller,K.I. and Mong, P.R.(1986). Participation, Satisfaction and Productivity: A Meta-Analysis Review Academy of Management Journal,29(4).
- 24-Tara, Marissa J. (2005). A content analysis of how participatory decision making and team work affects employee satisfaction and employee commitment. A research paper submitted in partial fulfillment of requirements for the Mater of Science Degree in Training and Development. The Graduate university of Wisconsin-stout.